

รายวิชา ภาษาไทย

รหัสวิชา ท๒๑๑๐๑

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

เรื่อง เสนาะเสียงร้อยกรอง (๑)

ครูผู้สอน

ครูวิชุดา

กลิ่นจงกล

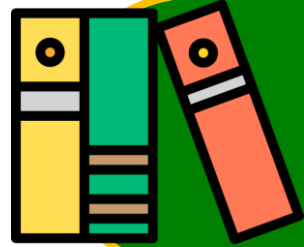
ครูธีรสุด

ฉำทรัพย์

เสนาะเสียงร้อยกรอง (๑)

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. บอกฉันทลักษณ์ของกาพย์ยานี ๑๑
๒. บอกลักษณะทั่วไปของกลอนสวด
๓. อ่านออกเสียงกาพย์ยานี ๑๑ โดยเว้นวรรคได้อย่างถูกต้องตามฉันทลักษณ์

พินิจข้อความต่อไปนี้

“บทร้อยแก้ว และบทร้อยกรอง
มีความแตกต่างกันอย่างไร”

ชวนชม ชวนฟัง

ให้นักเรียนชมวีดีโอการอ่านออกเสียงภาพยนตร์ยานี้ ๑๑
และการอ่านแบบกลอนสวดโอ้เอ้วิหารราย
จากเรื่องภาพยนตร์พระไชยสุริยา แล้วสังเกตการออกเสียง
การอ่านทั้ง ๒ แบบมีความแตกต่างกันอย่างไร

ตอบคำถามต่อไปนี้

การอ่านทั้ง ๒ แบบให้ความรู้สึก
แตกต่างกันอย่างไร

ภาพยนตร์ยานี้ ๑๑

บทหนึ่ง มี ๒ บาท บาทละ ๑๑ คำ บทหนึ่ง
แบ่งเป็น ๒ วรรค วรรคหน้า มี ๕ คำ วรรคหลัง
มี ๖ คำ บทหนึ่งจึงมี ๔ วรรค

ภาพยานี ๑๑

สัมผัส ภาพยานี ๑๑ มีสัมผัสบังคับ ดังนี้

๒.๑ สัมผัสนอก หรือสัมผัสระหว่างวรรค ได้แก่

๑) คำสุดท้ายของวรรคที่ ๑ สัมผัสกับคำที่ ๓ ของวรรคที่ ๒

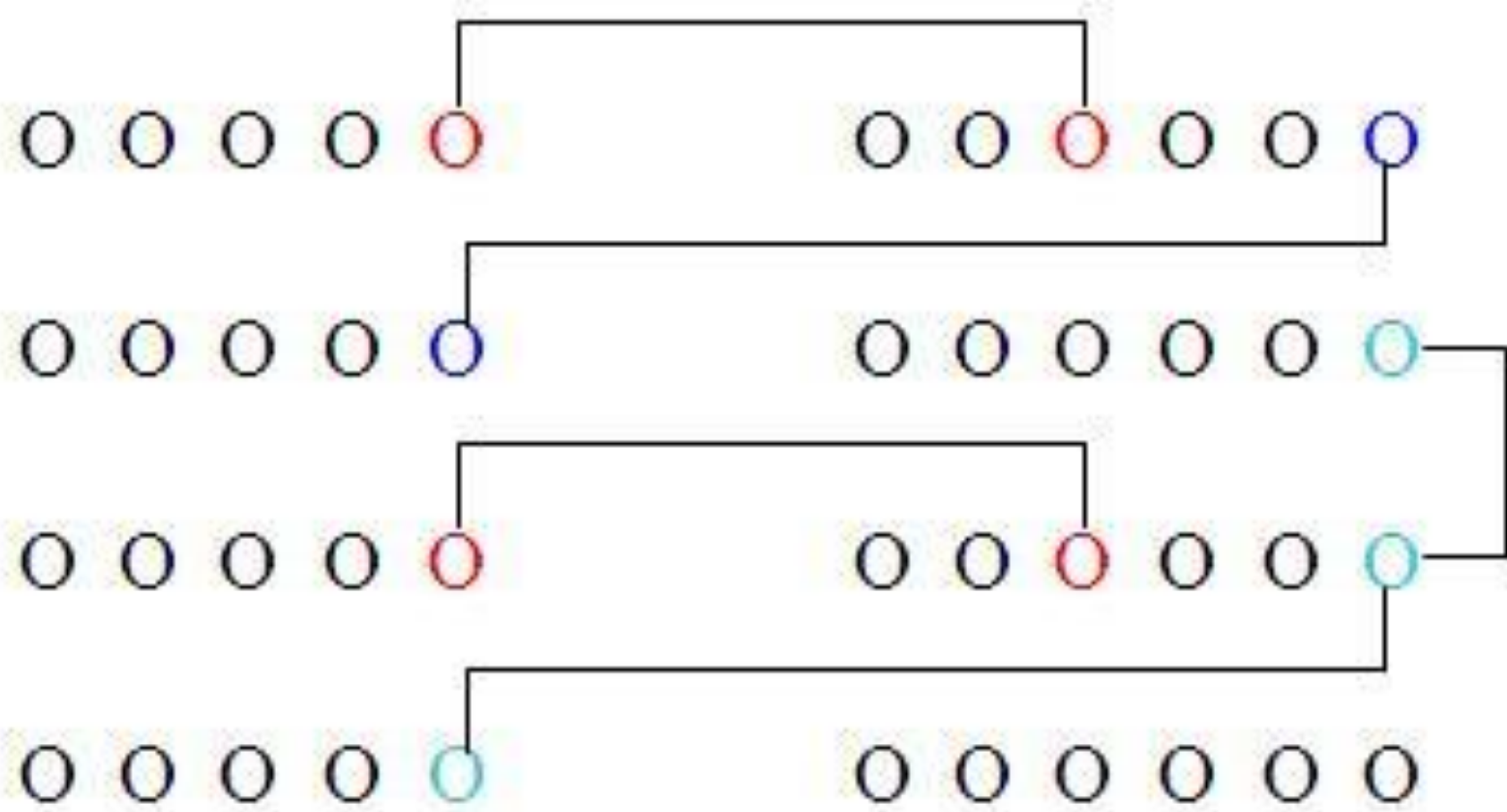
๒) คำสุดท้ายของวรรคที่ ๒ สัมผัสกับคำสุดท้าย ของวรรคที่ ๓

ภาพยานี้ ๑๑

สำหรับวรรคที่ ๓ กับวรรคที่ ๔ ไม่บังคับสัมผัส แต่ถ้าคำสุดท้ายของวรรคที่ ๓ ส่งไปสัมผัสกับคำที่ ๓ ของวรรคที่ ๔ ก็จะทำให้ไพเราะยิ่งขึ้น

๒.๒ สัมผัสระหว่างบท คือ คำสุดท้ายบาทที่ ๒ ของบทต้นไปสัมผัสกับคำสุดท้ายของบาทแรกในบทถัดไป

แผนผังกาพย์ยานี 11

ข้อเสนอแนะในการอ่านภาพยนตร์ยานี้ ๑๑

การอ่านภาพยนตร์ยานี้ ๑๑ มีวิธีการอ่านทำนองเสนาะเช่นเดียวกับหลักการอ่านทำนองเสนาะโดยทั่วไปที่ได้กล่าวไว้ แต่มีหลักการอ่านเฉพาะภาพอยู่

ข้อเสนอแนะในการอ่านภาพยนตร์ยานี้ ๑๑

๑. การแบ่งจังหวะ ภาพยนตร์ยานี้ ๑๑ วรรคหน้า
แบ่งจังหวะเป็น ๒/๓ ส่วนวรรคหลังแบ่งเป็น
๓/๓

ภาพยนต์ยานี้ ๑๑

ลึงค่าง/ครางโครกครอก
ชะนี/วิเวกวอน
ลูกนก/ยกปีกป้อง
แม่นก/ปกปีกเคียง

ฝูงจิ้งจอก/ออกเห่าหอน
นกหกร่อน/นอนรังเรียง
อ้าปากร้อง/ช่องแซ่เสียง
เลี้ยงลูกอ่อนป้อนอาหาร

ภาพยนต์พระไชยสุริยา ของ สุนทรภู่

ข้อเสนอแนะในการอ่านภาพยนตร์ยานี้ ๑๑

๒. การใส่ทำนอง ภาพยนตร์ยานี้ ๑๑ มีทำนองดังนี้
บาทเอกออกเสียงลงต่ำ ส่วนบาทโทออกเสียงต้น
วรรคขึ้นเสียงสูง

ข้อเสนอแนะในการอ่านกาพย์ยานี ๑๑

๓. การใส่อารมณ์ ในการอ่านกาพย์ควรใส่อารมณ์ สอดแทรกลงไปในบทที่อ่าน ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง และบรรยากาศโดยอาศัยการตีความตัวบทที่จะอ่านให้ ถ่องแท้เสียก่อน แล้วอ่านถ่ายทอดอารมณ์ออกมาเป็น ท่วงทำนองให้น่าฟัง

“กลอนสวด”

กลอนสวดเป็นคำเรียกประเภทวรรณกรรมประเภทหนึ่ง หมายถึง วรรณกรรมคำภาพย์ที่นำมาอ่านเป็นทำนองสวด วรรณกรรมประเภทนี้แต่งด้วยภาพย์ชนิดต่าง ๆ ได้แก่ ภาพย์ยานี ๑๑ ภาพย์ฉับัง ๑๖ และภาพย์สุรางคนางค์ ๒๘ ทั้งยังมีภาพย์ชนิดอื่น ๆ แทรกบ้างเล็กน้อย (มีต่อ)

“กลอนสวด”

หากพิจารณาชื่อ “กลอนสวด” จะเห็นได้ว่ามาจากคำว่า "กลอน" ในที่นี้ใช้ในความหมายกว้าง หมายถึง คำประพันธ์ ประเภทร้อยกรองทั่ว ๆ ไป ส่วนคำว่า "สวด" หมายถึง การ "ว่าด้วยเป็นทำนอง" และยังมีความหมายในประวัติ เกี่ยวข้องกับวัดและพระพุทธศาสนา (มีต่อ)

“กลอนสวด”

เมื่อนำคำทั้งสองคำมารวมกันได้ความหมายว่า หมายถึงวรรณกรรมประเภทร้อยกรองซึ่งใช้อ่านอย่างมีทำนอง และเนื้อหาเกี่ยวข้องกับวัดและศาสนา จึงเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “กลอนวัด” (มีต่อ)

“กลอนสวด”

เนื้อเรื่องของกลอนสวด

เนื้อเรื่องส่วนใหญ่เกี่ยวกับพุทธศาสนาโดยมีเนื้อเรื่องที่มุ่ง
สั่งสอนข้อธรรมะโดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งได้แก่ ชาดกและ
เรื่องที่แต่งเลียนแบบชาดก

“กลอนสวด”

จุดมุ่งหมายของกลอนสวด

การสวด หรือการอ่านหนังสือทางศาสนาเป็น
ทำนองนั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อสอนคติธรรมควบคู่
กับการให้ความบันเทิงและสนุกสนาน

“กลอนสวด”

การสวดไอ้เอ้ววิหารราย

การสวดไอ้เอ้ววิหารรายหรือไอ้เอ้วศาลาราย สันนิษฐานว่าเริ่มมีขึ้นในสมัยอยุธยา เรื่องที่นิยมนำมาสวดคือ มหาชาติ การสวดไอ้เอ้ววิหารรายมีมาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ปราภกฐหลักฐานว่าในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ ให้สวดไอ้เอ้ววิหารรายในศาลารายรอบพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามในช่วงเข้าพรรษา ปัจจุบันการสวดไอ้เอ้ววิหารรายก็ยังคงมีอยู่

กิจกรรม

ให้นักเรียนจับคู่กับเพื่อนในชั้นเรียนตาม
ความสมัครใจ แล้วศึกษาใบความรู้เรื่องหลักการ
อ่านกาพย์ยานี ๑๑ เพิ่มเติม

ใบความรู้ที่ ๑

หลักการอ่านกาพย์ยานี ๑๑

ใบความรู้ที่ ๑ เรื่อง หลักการอ่านกาพย์ยานี ๑๑
 หน่วยงานเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง บทฝึกอ่านกับเรื่องเล่า
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง เสนาะเสียงร้อยกรอง (๑)
 รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๑๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

กาพย์ยานี ๑๑ เป็นคำประพันธ์ชนิดหนึ่ง มีลักษณะคำประพันธ์ ดังนี้

๑. บท บทหนึ่ง มี ๒ บาท บาทละ ๑๑ คำ บาทหนึ่งแบ่งเป็น ๒ วรรค วรรคหน้า มี ๕ คำ วรรคหลัง มี ๖ คำ บทหนึ่งจึงมี ๔ วรรค

๒. สัมผัส กาพย์ยานี ๑๑ มีสัมผัสบังคับ ดังนี้

๒.๑ สัมผัสนอก หรือสัมผัสระหว่างวรรค ได้แก่

๑) คำสุดท้ายของวรรคที่ ๑ สัมผัสกับคำที่ ๓ ของวรรคที่ ๒

๒) คำสุดท้ายของวรรคที่ ๒ สัมผัสกับคำสุดท้าย ของวรรคที่ ๓

สำหรับวรรคที่ ๓ กับวรรคที่ ๔ ไม่บังคับสัมผัส แต่ถ้าคำสุดท้ายของวรรคที่ ๓ ส่งไปสัมผัสกับคำที่ ๓ ของวรรคที่ ๔ ก็จะทำให้ไพเราะยิ่งขึ้น

๒.๒ สัมผัสระหว่างบท คือ คำสุดท้ายบาทที่ ๒ ของบทต้น ไปสัมผัสกับคำสุดท้ายของบาทแรกในบทถัดไป

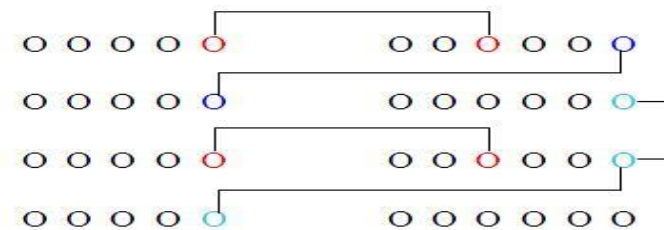
ข้อเสนอแนะในการอ่านกาพย์ยานี

การอ่านกาพย์ยานี ๑๑ มีวิธีการอ่านทำนองเสนาะเช่นเดียวกับหลักการอ่านทำนองเสนาะโดยทั่วไปที่ได้กล่าวไว้ แต่มีหลักการอ่านเฉพาะกาพย์อยู่บ้าง ดังนี้

๑. การแบ่งจังหวะ กาพย์ยานี วรรคหน้าแบ่งจังหวะเป็น ๒ - ๓ ส่วนวรรคหลังแบ่งเป็น ๓ - ๓

แผนผังฉันทลักษณ์

แผนผังกาพย์ยานี 11

ใบความรู้ที่ ๑

หลักการอ่านกาพย์ยานี ๑๑

กาพย์ยานี ๑๑

ตัวอย่าง

ลิงค่าง/ครางโครกครอก	ฝูงจิ้งจอก/ออกเห่าหอน
ชะนี/วิวทิวทอน	นกหกร่อน/นอนรังเรียง
ลูกนก/ยกปีกป้อง	อ้าปากร้อง/ซอแซ่เสียง
แม่นก/ปกปีกเคียง	เลี้ยงลูกอ่อนป้อนอาหาร

กาพย์พระไชยสุริยา ของ สุนทรภู่

๒. การใส่ทำนอง กาพย์ยานี มีทำนองดังนี้ บาทเอกออกเสียงลงต่ำ ส่วนบาทโทออกเสียงต้นวรรคขึ้นเสียงสูง
๓. การใส่อารมณ์ ในการอ่านกาพย์ควรใส่อารมณ์สอดแทรกลงไปในบทที่อ่าน ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องและบรรยากาศโดยอาศัยการตีความตัวบทที่จะอ่านให้ถ่องแท้เสียก่อน แล้วอ่านถ่ายทอดอารมณ์ออกมาเป็นท่วงทำนองให้น่าฟัง

กิจกรรม (ต่อ)

ให้นักเรียนเลือกบทความยานี ๑๑ จากเรื่อง
ภาพย์พระไชยสุริยามาคู่ละ ๓ บท แล้วร่วมกันฝึก
ปฏิบัติการอ่านภาพย์ยานี ๑๑ เป็นทำนองเสนาะ
โดยครูเป็นผู้เสนอแนะให้ความรู้เพิ่มเติม

กิจกรรม (ต่อ)

ให้นักเรียนทำใบงานเรื่อง การเว้นวรรคการ
อ่านกาพย์ยานี ๑๑ จากเรื่องกาพย์พระไชยสุริยา

ใบงานที่ ๑ การเว้นวรรคการอ่านกาพย์ยานี ๑๑ จากเรื่องกาพย์พระไชยสุริยา
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง บทฝึกอ่านกับเรื่องเล่า
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง เสนาะเสียงร้อยกรอง(๑)
รายวิชาภาษาไทย ๑ รหัสวิชา ท๒๑๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

คำชี้แจง ให้นักเรียนขีดเครื่องหมาย / เพื่อแบ่งจังหวะการอ่านกาพย์ยานี ๑๑ ที่ถูกต้อง แล้วเลือกบทอ่านมา
๓ บท เพื่อทดสอบการอ่าน

ใบงาน

การเว้นวรรคการอ่านกาพย์ยานี ๑๑ จากเรื่องกาพย์พระไชยสุริยา

สาธุสะจะขอไหว้	พระศรีไตรสรนา
พ่อแม่แลครุบา	เทวดาในราศี
ข้าเจ้าเอา ก ข	เข้ามาต่อ ก กา มี
แก้ไขในเท่านี้	ดีมีดีอย่าตรีชา
จะร่ำคำต่อไป	พอล้อใจกุมารา
ธรมีมีราชา	เจ้าพาราสาვეถิ
ชื่อพระไชยสุริยา	มีสุตามะเหสี
ชื่อว่าสุมาลี	อยู่บุรีไม่มีภัย
ข้าเฝ้าเหล่าเสนา	มีกิริยาอัชฌาสัย
พอค้ามมาแต่ไกล	ได้อาศัยในพารา
ไพร่ฟ้าประชาชี	ชาวบุรีก็ปรีดา
ทำไร่เขาไถนา	ได้เข้าปลาแลสาสิ
อยู่มาหมู่ข้าเฝ้า	ก็หาเยาวนารี
ที่หน้าตาดีดี	ทำมโหรีที่เคหา
คำเข้าเฝ้าสี่ขอ	เข้าแต่หอลอกลามา
หาได้ให้ภริยา	โลภพาให้บ้าใจ
ไม่จำคำพระเจ้า	เหไปเข้าภาษาไสย
ถือดีมีข้าไท	ฉ้อแต่ไพร่ใส่ชื่อคา
คดีที่มีคู่	คือไก่หมูเจ้าสุภา
ใครเอาเข้าปلامา	ให้สุภาก็ว่าดี
ที่แพ้แก่ชนะ	ไม่ถึงพระประเวณี
ชี้ฉ้อก็ได้ตี	ไล่คำดีมีอาญา

เฉลยใบงาน

การเว้นวรรคการอ่านกาพย์ยานี ๑๑

จากเรื่องกาพย์พระไชยสุริยา

เฉลยใบงานที่ ๑ การเว้นวรรคการอ่านกาพย์ยานี ๑๑ จากเรื่องกาพย์พระไชยสุริยา
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง บทฝึกอ่านกับเรื่องเล่า
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง เสนาะเสียงร้อยกรอง(๑)
รายวิชาภาษาไทย ๑ รหัสวิชา ท๒๑๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

คำชี้แจง ให้นักเรียนขีดเครื่องหมาย / เพื่อแบ่งจังหวะการอ่านกาพย์ยานี ๑๑ ที่ถูกต้อง แล้วเลือกบทอ่านมา ๓ บท เพื่อทดสอบการอ่าน

สาธุสะ / จะขอไหว้	พระศรีไตร / สรนา
พ่อแม่ / แลครุบา	เทวดา / ในราตรี
ข้าเจ้า / เอา ก ข	เข้ามาต่อ / ก กา มี
แกไข / ในเท่านั้น	ตีมิติ / อยาตรา
จะร่ำ / คำต่อไป	พลล่อใจ / กุมารา
ธรมิ / มีราชา	เจ้าพารา / สาวะถิ
ชื่อพระ / ไชยสุริยา	มีสุดา / มะเหลสี
ชื่อว่า / สุมาลี	อยู่บุรี / ไม่มีภัย
ข้าเฝ้า / เหล่าเสนา	มีภริยา / อัชฌาสัย
พ่อค้า / มาแต่ไกล	ได้อาศัย / ในพารา
ไพร่ฟ้า / ประชาชี	ชาวบุรี / ก็ปรีดา
ทำไร / เขาโลนา	ได้เข้าปลา / แลสาลี
อยู่มา / หมูข้าเฝ้า	ก็หาเยา / วนาริ
ที่หน้า / ตาดีตี	ทำมโหรี / ที่เคหา
คำเข้า / เฝ้าสี่ขอ	เข้าแต่หอ / ล่องกามา
หาได้ / ให้ภริยา	โลโกพา / ให้บ้าใจ
ไม่จำ / คำพระเจ้า	เหไปเข้า / ภาษาไสย
ถือดี / มีข้าไท	ฉ้อแต่ไพร่ / ไสชื่อคา
คดี / ที่มีคู่	คือโก่หมู / เจ้าสุภา
ใครเอา / เข้าปลามา	ให้สุภา / ก็ว่าดี
ที่แพ้ / แก่ชนะ	ไม่ถือพระ / ประเวณี
ชี้ชื่อ / ก็ได้ตี	ไล่คำตี / มีอาญา

ชวนคิดช่วงท้าย

**“นักเรียนได้คุณค่าอย่างไรบ้าง
จากการอ่านออกเสียงบทร้อยกรอง”**

คำไหนใช้ถูก

บรรณแถลง

บ้ันแถลง

๒ บันไดลง

หน้าบันขนาดเล็ก ใช้ประดับเป็นกระจัง.

ปรากฏประธานปราสาทหินพิมาย : นายธีรสุด ฉ่ำทรัพย์

แหล่งที่มา : <https://dictionary.orst.go.th/พจนานุกรม> ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๔ สืบค้นเมื่อ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๕

บทเรียนครึ่งต่อไป

เสนาะเสียงร้อยกรอง (๒)

ดาวน์โหลดเอกสารได้ที่ www.dltv.ac.th

รายวิชาภาษาไทย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

